

Nr 138

Av herr **Braconier m. fl.**, om åtgärder för firandet av 150-årsminnet av 1809 års regeringsforms tillkomst.

De författningspolitiska problemen ha under senare år i allt högre grad kommit i blickpunkten. De mera labila politiska förhållandena ha medfört, att de spelregler för det politiska livet, som grundlagen innehåller, tilldragit sig ökad uppmärksamhet. En livlig debatt har förts om regeringsproblemet, det konstitutionella ansvarighetssystemet, förstakammarfrågan, upplösningsrätten och åtskilligt annat.

De grundläggande stadgandena rörande vårt statskick äro inneslutna i 1809 års regeringsform. Den tillkom i en tid, som var helt olika den epok, vari vi leva, och den avsåg att vara grunden för ett statsrättsligt system av typen konstitutionell monarki, medan på grund av författningsutvecklingen vårt nuvarande statskick är den parlamentariska demokratiens. Uppenbarligen måste många stadganden i 1809 års regeringsform nu vara helt föråldrade. Den sysselsätter sig över huvud icke med en rad frågor, som i dagens läge framstå som viktiga, t. ex. parlamentarismen. Författningsutredningen är nu sysselsatt med den stora uppgiften att för första gången på 150 år noggrant genomgå hela grundlagen för en systematisk översyn och modernisering av densamma.

Även om sålunda 1809 års regeringsform kan väntas stå inför en snar och genomgripande omarbetning, finns dock anledning dröja vid det faktum, att denna grundlag under en tid av snart 150 år varit den konstitutionella grundvalen för svenskt författningliv. 150 år är en lång livstid för en författning. I den civiliserade världen torde endast två ha uppnått en tillnärmelsevis lika hög ålder, nämligen USA:s konstitution av 1787 och Norges grundlov av 1814. Sverige skulle sålunda på detta område nu inneha rangplatsen som nr 2 i världen. I båda de nämnda länderna betraktas den skrivna grundlagen med en vördnad, som delvis kan förklaras av att författningarna blivit den yttre symbolen för respektive lands efter många prövningar vunna politiska frihet.

I Sverige står kanske icke 1809 års regeringsform fram i samma ljus och omfattas icke med samma känslor som i de båda nämnda länderna. Den är dock märklig i många avseenden. Den inrymmer i sig element från de medeltida landskapslagarna och kan på sitt sätt ses som slutfacit av den författningshistoriska utvecklingen i Sverige fram till det gustavianska enväldets fall. Många av dess paragrafer gå direkt tillbaka på historiska förhållanden. Denna vår förnämsta grundlag var vid sin tillkomst resultatet av långa och skiftande tiders erfarenheter på det konstitutionella området.

Vad som inför 150-årsjubileet kanske dock i högre grad tilldrar sig intres-

set är att denna grundlag, skriven i stor hast under några majveckor 1809, har visat sig vara så livsduglig. Under dess hägn har den konstitutionella utvecklingen i vårt land gått i lugn takt utan skarpare avbrott — med få motsvarigheter i andra länder — från en konstitutionell monarki till våra dagars parlamentariska demokrati. Regeringsformens giltighetstid sammanfaller i stort sett med den långa period av fred vi åtnjutit i snart 150 år och som är en av de viktigaste faktorer, som medverkat till vårt lands nuvarande välstånd. 1809 års revolution och dess kvarstående minnesmärke, regeringsformen, bildar i många avseenden en vändpunkt i Sveriges nyare historia. Från denna tidpunkt räkna vi början till det moderna Sverige. Årtalet 1809 innebär i stort sett slutet på en lång och av krig fylld period i Sveriges historia och begynnelsen till den tidsålder av fredlig expansion, vari vi ännu leva.

Självfallet kan denna halvtannat sekel långa relativt lugna utveckling både utåt och inåt icke tillskrivas regeringsformens förtjänst. Men de män som formade detta lagverk äro vi likväl skyldiga ett erkännande för klokhet och framsynthet. Redan det förhållandet att regeringsformen kunnat göra tjänst i alla dessa år bär vittne därom. Den kan förtjäna stå som en symbol för den nya tid, som inleddes med 1809 års revolution.

Med hänsyn till de anförda synpunkterna bör icke 150-årsdagen av regeringsformens tillkomst, den 6 juni 1959, gå förbi helt obeaktad. Jubileumsdagen kunde bliva ett naturligt tillfälle till samling kring de stora värden, som vi på det konstitutionella området under regeringsformens giltighetstid kunnat samla, värden, som kanske icke så ofta eljest komma att skjutas i förgrunden vid firandet av historiska minnen. Lämpligt synes vara, om minnet kunde hugfästas genom utgivandet av någon minnesskrift och vid en sammankomst i högtidliga former med deltagande av företrädare för alla de i statslivet medverkande, för vilka regeringsformen utgör grundvalen.

Regeringsformen skapades våren 1809 av riksdagens män. Ett initiativ till firande av minnet av grundlagens tillkomst bör därför också utgå från riksdagen. Därest den här framlagda tanken skulle vinna riksdagens anslutning, torde riksdagen lämpligen kunna uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att uppgöra den närmare planen för minnesfirandet.

Under hänvisning till det anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att föranstalta om firandet av 150-årsminnet av 1809 års regeringsforms tillkomst i lämpliga former.

Stockholm den 24 januari 1958

Jean Braconier

Einar Hæggbloom

Yngve Hamrin

i Jönköping

Jöns Nilsson

Olle Dahlén

Eva Karlsson